

Hoe maak je een boek? En een film?
In dit boek lees je alles over ideeën en
personages. Over de zoektocht naar een titel,
een uitgever en een illustrator. Over scenario's,
acteurs en regisseurs. Over wat er allemaal
fout kan lopen bij de opnames van een film.
En over hoe blij iedereen is als het toch weer
gelukt is.

MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C009115

Dit boek is gedrukt op papier dat het keurmerk van de Forest
Stewardship Council (FSC) draagt. Dit FSC-label biedt u de
garantie dat het gebruikte hout en papier enkel afkomstig zijn
uit goed beheerde bossen.

Herdruk 2011/375
ISBN 978 90 8661 061 7
K.B. D/2005/0147/236
Bestelnr. 60 1020 438
NUR 191

Verantwoordelijke uitgever
die Keure
Kleine Pathoekeweg 3, 8000 Brugge
H.R. Brugge 12.225
© Copyright die Keure, Brugge

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk,
fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
No part of this book may be reproduced in any form by print, microfilm or any other means
without written permission from the publisher.

AVI-niveau 8

Thema 6 Schrijven is een kunst, filmen ook

Letters en beelden

Kolet Janssen

 die Keure

 Kameleoon

Ik oefen.

pc

precies

recensent

producent

speciale

lector

reclame

computer

acteur

acteren

filmproject

pagina's

illustrator

bibliotheken

subsidie

realistischer

figuranten

regisseur

rekwisieten

actie

locatie

promotie

receptie

wijziging

verfilming

tekst redacteur

letter type

film scenario

hoofd personage

camera man

licht metertje

hoofd rol speler

beeld montage

film recensie

tekstredacteur

lettertype

filmscenario

hoofdpersonage

cameraman

lichtmetertje

hoofdrolspele

beeldmontage

filmrecensie

personages

happy end

cover

mail

scenario

Chinees

scènes

filmcrew

cut

première

blz.

- 3 Een **personage** is een persoon in een verhaal of een film.
- 3 Een **pc** is de afkorting voor een **personal computer**, een computer voor eigen gebruik.
- 4 Hij begint te **schaven** aan de tekst.
Hij begint wat **verbeteringen aan te brengen** in de tekst.
- 8 Veel mensen houden van een **happy end**.
Veel mensen houden van een verhaal of film met een **goede afloop**.
- 8 **Lectoren** zijn mensen die voor een uitgeverij teksten doorlezen.
- 9 Een **illustrator** is iemand die tekeningen maakt voor boeken.
- 10 Een **katern** is een groot vel papier dat gevouwen 16 bladzijden vormt.
- 11 Een **recensent** is iemand die boeken of films beoordeelt in kranten of tijdschriften.
- 13 Een **producent** is iemand die de leiding heeft over de praktische zaken bij het maken van een film.
- 13 Een **scène** is een onderdeel van een verhaal of een film.
- 14 Het **scenario** van een film is de geschreven tekst van een film.
- 14 Een **dialogoog** ontstaat wanneer twee personen tegen elkaar praten.
- 14 De **regisseur** is de leider bij de opnames van een film, hij bepaalt hoe er geacteerd wordt.
- 15 De **filmcrew** zijn alle mensen die aan een film meewerken samen.
- 17 **'Cut!'** geeft aan dat een opname ophoudt.

Letters en beelden

Hoe schrijf je een boek?

Een schrijver heeft eerst een idee in zijn hoofd.

Zo'n idee kun je overal vinden.

Op straat of in de supermarkt. Bij je thuis of op reis.

Schrijvers luisteren vaak naar wat mensen zeggen.

Als ze bijvoorbeeld op de bus staan te wachten. Soms horen ze iets wat ze kunnen gebruiken voor een verhaal. Schrijvers kijken ook goed om zich heen, naar wat ze allemaal zien gebeuren. Ze zien hoe mensen zich gedragen, wat ze doen en zeggen.

Dat komt allemaal van pas bij het schrijven.

Stel je voor: een schrijver vindt op straat een steen. Het is een lichtbruine, ronde steen met een letter 'P' erin gekrast. In het hoofd van de schrijver gaan nu allerlei gedachten door elkaar flitsen.

Waar komt die steen vandaan? Wie heeft die letter erin gekrast? Wat betekent die 'P'? Waarom ligt die steen hier? Heeft iemand hem verloren of ligt hij hier met een bedoeling?

Al die vragen stelt de schrijver zich.

Hij bedenkt er ook antwoorden bij. Soms kloppen die antwoorden niet met elkaar, dan moet hij weer iets anders verzinnen. Hij bedenkt kinderen die een rol spelen in het verhaal van de steen. Misschien heet een van de kinderen Pieter. Dat zou de 'P' verklaren.

Wie weet is er wel een meisje dat op hem verliefd is en daarom zijn letter in een steen heeft gekrast ...

Of beschikt de steen over een toverkracht? Dagen en weken lang blijft de schrijver met de steen in zijn hoofd zitten.

Tot hij het gevoel heeft: ik weet het!

Zo gaat mijn verhaal lopen. Dit zijn mijn personages 📖.

En dat maken ze mee. En zo loopt het af.

Pas dan begint hij te schrijven.

De meeste schrijvers gebruiken een pc 🖨️ om te schrijven. Vroeger ging dat gewoon met pen en

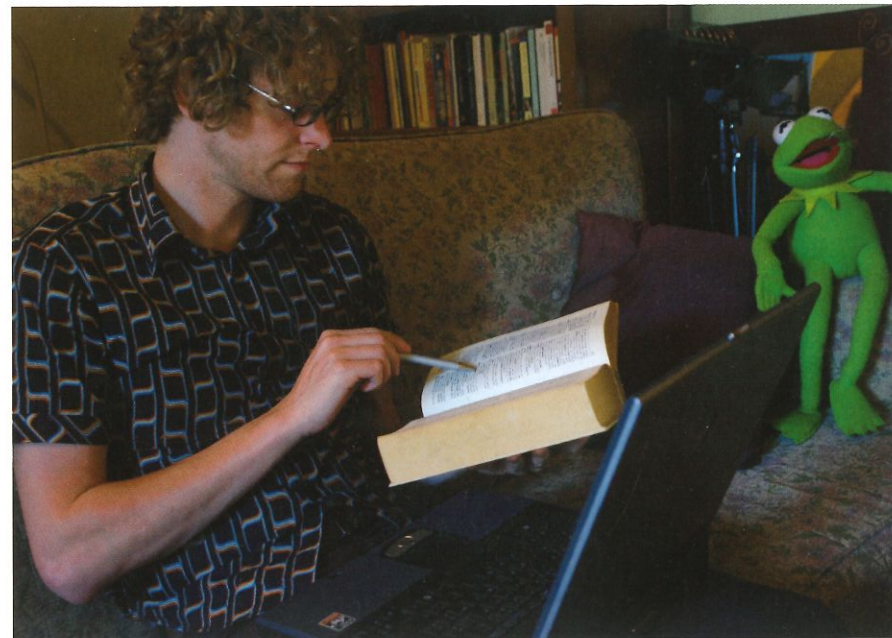
papier. Maar een pc is veel handiger als je foutjes wilt verbeteren. Of als je een stuk wilt tussenvoegen. Op papier wordt dat al gauw een ontzettende knoeiboel. Maar op het scherm van je pc blijft alles netjes en zonder doorhalingen. Hoe vaak je ook dingen verbetert of verandert. Bovendien kan iedereen de letters van je pc lezen. Terwijl het handschrift van sommige schrijvers helemaal niet altijd zo duidelijk is!

De meeste schrijvers bedenken eerst namen voor hun personages. Die moeten precies passen bij het soort kind dat ze in hun hoofd hebben.

Dan beginnen ze aan hun eerste hoofdstuk.

Op een dag schrijven ze soms wel tien pagina's, maar het gaat niet altijd even vlot. Soms schrappen ze hele pagina's weer, omdat ze niet goed genoeg zijn.

Een verhaal schrijven is altijd een beetje worstelen. Als de schrijver de volgende dag weer aan de slag gaat, leest hij eerst opnieuw wat hij de vorige dag heeft geschreven. Hij begint te schaven aan de tekst. Hier een woordje weg, daar een zinnetje bij. Dit woord moet vervangen worden door een ander.

Het antwoord op die vraag loopt niet goed als je het luidop leest, enzovoort.

Voor hij het weet, is de schrijver al gauw een paar uur bezig met zijn tekst van gisteren.

Dan schrijft hij verder. De personages komen stilaan tot leven. De schrijver voelt zonder erover na te denken wat ze denken en hoe ze gaan reageren. Soms doen ze iets in het verhaal dat de schrijver niet zo gepland had. Jammer voor zijn plannetje, maar de personages hebben altijd gelijk.

Op sommige dagen lukt het echt niet.

Alles wat de schrijver schrijft, klinkt vals.

Geen enkel kind praat zo. Wat de schrijver ook probeert, zijn personages willen dan niet mee.

Dan houdt hij er beter even mee op en gaat iets anders doen. Soep koken of een eindje fietsen.

Wie weet gaat het daarna weer beter.

Dagen, weken, soms maanden na elkaar werkt de schrijver aan zijn verhaal.

De personages zitten nu helemaal in zijn hoofd.

De schrijver kan met hen praten. Dan lijkt het zelfs alsof ze echt antwoord geven.

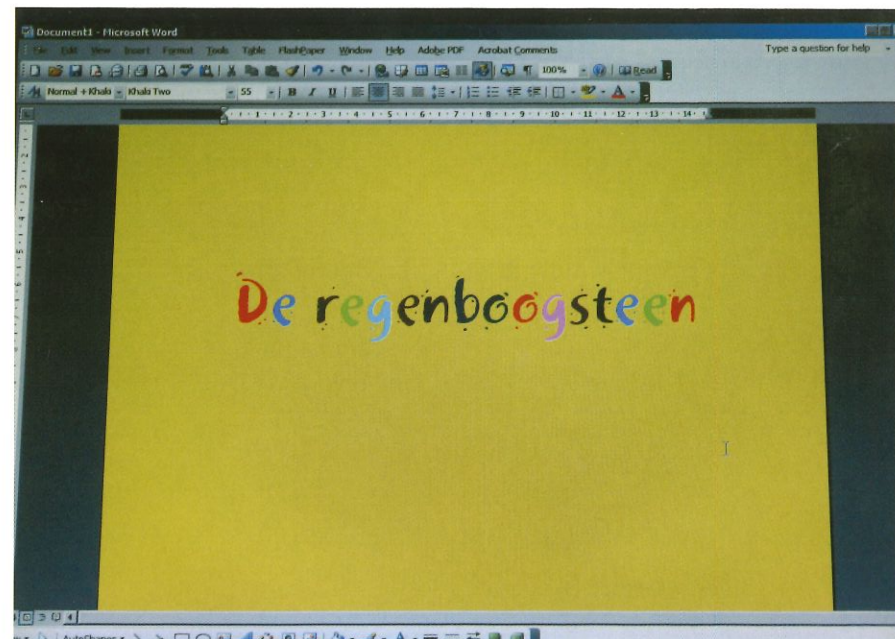
Hij weet ook precies hoe ze eruitzien en wat voor kleren ze dragen. Hij kan hun stem horen en hij weet hoe ze lachen (en huilen).

Soms vindt hij het raar dat hij ze nooit in de stad tegenkomt. Zo echt zijn ze voor hem geworden.

Terwijl het verhaal stukje bij beetje geschreven wordt, denkt de schrijver ook af en toe na over een goede titel.

Dat is niet zo makkelijk als het lijkt.

Een titel is meestal het eerste dat je leest van een boek, dus het moet wel goed zijn.

Een goede titel moet je zin doen krijgen in het boek.

Een titel moet de sfeer van het boek oproepen, zonder al te veel te verklappen.

Soms vindt een schrijver de titel meteen. Maar soms moet hij heel lang zoeken voordat hij een spetterende titel heeft gevonden.

Ondertussen loopt het verhaal naar zijn einde. De personages hebben spannende avonturen beleefd. Nu moet de schrijver nog een leuk einde bedenken.

Dat mag niet te snel gaan. De lezer wil nog niet meteen afscheid nemen van de personages.

De schrijver moet kiezen of hij het verhaal goed of slecht of een beetje tussenin laat aflopen.

Veel lezers houden van een 'happy end' 📖.

Maar soms past dat echt niet bij het verhaal.

Een goed einde vinden is veel moeilijker dan een leuk begin.

Als de schrijver vindt dat het verhaal klaar is, leest hij het nog heel vaak na.

Hij blijft dingetjes veranderen en verbeteren.

Soms leest hij stukjes luidop om te horen hoe het klinkt.

Pas als hij vindt dat het helemaal goed is, stuurt hij zijn verhaal op naar de uitgeverij. Dat is de plek waar ze boeken maken.

De uitgever krijgt elke dag een heleboel verhalen binnen. Te veel om er allemaal boeken van te maken.

Ze zijn ook niet allemaal goed. Dus moet hij kiezen.

Hij vraagt aan een aantal lectoren 📖 om de verhalen te lezen. Die schrijven er hun oordeel over uit in een leesverslag. Als de meerderheid van de lectoren het een goed verhaal vindt, dan wordt het een echt boek.

De uitgever vraagt aan een illustrator 📖, een tekenaar, om een tekening te maken voor de cover, de kft van het boek. Meestal mag de schrijver ook mee kiezen wie de tekeningen zal maken.

De illustrator leest het verhaal. Hij beslist zelf wat hij op de cover zal tekenen.

Soms mag hij ook tekeningen maken voor de binnenkant. Die tekeningen kunnen zwart-wit zijn of in kleur. De schrijver is heel benieuwd om te zien hoe de tekenaar de personages tekent.

Dat is vaak heel anders dan hij in gedachten had ...
De tekstredacteur bekijkt de tekst van het verhaal.
Hij verbetert kleine foutjes.
Soms stelt hij ook grotere wijzigingen voor.
Bij de dienst promotie (reclame) maakt iemand een flaptekst voor het boek. Die komt op de rug van het boek. Dat is een soort voorproefje.

De flaptekst mag nog niet alles verklappen.
Dan is het verhaal niet meer spannend.
Maar je moet er wel nieuwsgierig door worden.
In de flaptekst staat ook iets over de schrijver of auteur.
De vormgever kiest het lettertype en de hele afwerking.
Dan wordt het boek gedrukt op grote flappen.
Dat heet een katern en er staan 16 pagina's tegelijk op.
Later wordt zo'n katern in stukjes gehakt, die precies zo groot zijn als de pagina's van een boek.
De pagina's worden gelijmd of ingebonden in de cover.
Dan is het boek klaar!
Het duurt een hele tijd voordat een schrijver zijn eigen verhaal als een echt boek kan vastpakken.
Wel een half jaar!

Het boek wordt dan verspreid naar boekwinkels en bibliotheken.
Eindelijk kunnen de lezers het verhaal lezen dat de schrijver bedacht.
Soms krijgt de schrijver een mail of een briefje van een lezer. Die vertelt wat hij van het verhaal vond.
Er zijn ook mensen die boeken bespreken in kranten en tijdschriften. Dat zijn recensenten .
Af en toe gebeurt het dat een verhaal dat in het Nederlands is geschreven, vertaald wordt.

In het Duits. Of in het Spaans. Of in het Grieks.
Of in het Chinees. Dan kunnen nog veel meer kinderen
het verhaal lezen!

Meestal heeft de schrijver intussen alweer een nieuw
idee in zijn hoofd.

En dan kan alles opnieuw beginnen ...

Een boek lezen is leuk, maar naar een film kijken ook.

Soms maken ze een film van een boek.

Een film heeft namelijk ook een verhaal nodig.

Als iemand een idee heeft voor een film, moet hij eerst
op zoek gaan naar geld.

Dat is een groot verschil met een boek.

Een boek schrijven is niet zo duur.

Je hebt er alleen een computer en veel tijd voor nodig.

Als je verhaal wordt afgekeurd en niet zal worden
uitgegeven als boek, heb je pech.

Dan heb je al die maanden voor niks gewerkt.

Maar bij een film is dat heel anders. Daar werken veel
meer mensen tegelijk aan mee.

Er komen ook dure toestellen aan te pas.

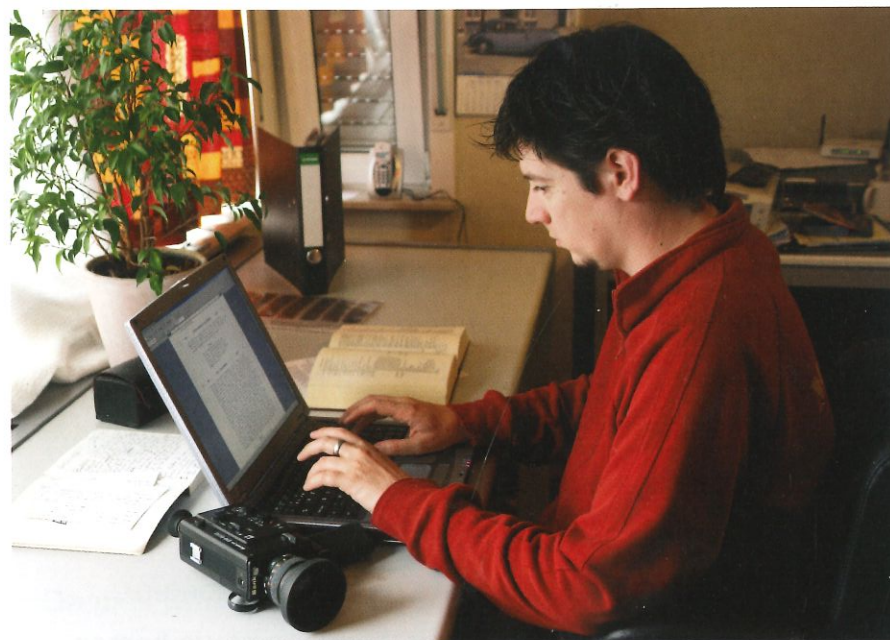
Al die mensen moeten betaald worden.

Het kost enorm veel geld om een film te maken.

Je moet dus eerst geld vinden voordat je kunt beslissen
om een film te maken.

De producent 📖 zorgt voor geld.

Vaak geeft de staat ook een beetje geld, dat heet dan
subsidie. Pas als je genoeg geld gevonden hebt, kun je
met de film beginnen.

Het filmverhaal moet uitgeschreven worden in een
scenario. Dat is een tekst met telkens aparte scènes 📖.

Het filmverhaal wordt dus in kleine stukjes gehakt. Elke scène speelt zich op een bepaalde plek af met bepaalde personages (acteurs) die iets doen of zeggen. Dat staat allemaal heel precies beschreven in het scenario 📖. De dialogen 🗣️ (wat ze tegen elkaar zeggen) zijn uitgeschreven, maar ook de omgeving en wat de personages doen.

Als de film vertrekt van een boek, is het vaak nog een hele kunst om van het verhaal uit het boek een filmscenario te maken.

Je moet dingen weglaten die te ingewikkeld zijn.

Vaak moet het verhaal ook worden ingekort of realistischer worden voorgesteld.

Wat de personages denken, kun je moeilijk laten zien in een film. Er komt meer actie.

De regisseur 🎬 leidt de opname van de film.

Eerst kiest hij acteurs.

Dat is vaak een hele klus, want de acteurs moeten goed passen bij hun personage. Allerlei acteurs komen een stukje acteren of praten. Zo krijgt de regisseur een indruk of ze een bepaald personage goed zouden kunnen vertolken.

Dat heet een auditie.

Veel acteurs vinden het best spannend.

Ze hopen allemaal op een rol, maar het lukt natuurlijk niet altijd.

De plek waar gefilmd wordt, heet de filmset.

Alle andere mensen die daar rondlopen, heten samen de filmcrew 🎬. Ze hebben allemaal verschillende taken.

Bij het maken van een film kan er dus ook van alles mislopen!

De acteurs zijn intussen hard bezig om hun rol te leren. Ze lezen het hele scenario door. Ze leren de stukken van buiten waarin zij iets moeten zeggen.

Ze proberen zich helemaal in te leven in hun rol.

Daarvoor moeten ze hun personage begrijpen.

Ze proberen zich in te leven in de gevoelens van hun personage.

Waarom zegt hij dit? Waarom doet zij dat?

Het wordt een stuk van henzelf.

Ze praten er ook met de regisseur over.

Bij heel wat scènes komen er ook figuranten te pas.

Dat zijn mensen die niets hoeven te zeggen, maar wel op het filmbeeld te zien zijn.

Bijvoorbeeld als twee hoofdpersonages op straat met elkaar staan te praten.

Dan lopen er ook andere mensen voorbij.

Die spelen verder geen rol meer in het verhaal.

Of bij de verfilming van een groot gevecht zijn er heel wat soldaten nodig. Die hoeven alleen maar te vechten en verder niets te zeggen of te doen.

Dat zijn figuranten. Heel vaak worden ze gehaald uit de omgeving van de filmset.

Dus als er bij jou in de buurt een film wordt opgenomen, kun je misschien een rolletje krijgen als figurant!

De opnames voor een film duren enkele weken of maanden.

Misschien vind je dat raar, omdat een film meestal niet langer dan twee uur duurt.

Maar bij elke scène komt er zo veel kijken dat het echt niet sneller gaat.

Daarbij worden de meeste scènes verschillende keren opgenomen. Meestal een keer of vier, vijf, tot de regisseur tevreden is.

Soms moeten de acteurs wel tien keer dezelfde twee minuten spelen! Na tien keer hetzelfde doen en zeggen zijn ze dat natuurlijk echt wel beu.

Toch is het belangrijk dat het er allemaal heel goed opstaat.

De opnameleider geeft met een klapbordje telkens aan wanneer de opname begint te lopen.

En ook wanneer het weer ophoudt.

Hij doet dat met de kreten 'Actie!' en 'Cut!' 📽️.

Terwijl de opnames lopen, mag er niemand praten behalve de acteurs.

Behalve acteurs en figuranten zijn er nog heel wat mensen aan het werk op de filmset. Er is natuurlijk de cameraman, die de beelden filmt. Hij bedient de camera. Hij zorgt ervoor dat de film gemaakt wordt zoals de regisseur het in zijn hoofd heeft. Er is iemand die zorgt voor het licht. Heel vaak moet er met grote lampen worden bijgelicht, ook buiten. Daar komen dan enorme stellingen aan te pas. De persoon die zorgt voor het licht loopt voortdurend met een lichtmetertje rond.

Het zonlicht verandert namelijk vaak van sterkte en kleur. Bijvoorbeeld door wolken die af- en aandrijven. En je kunt natuurlijk niet bij de ene scène opeens heel ander licht hebben dan bij de vorige. Zeker niet als de scènes echt op elkaar aansluiten. Het weer kan de lichtman behoorlijk parten spelen.

Iemand anders zorgt voor het geluid. Dat wordt op een afzonderlijke band opgenomen. Later wordt het precies gelijk afgestemd met de beeldband. De meeste geluiden worden in het echt opgenomen. Maar de geluidsman heeft ook een hele voorraad geluiden op computer. Van blaffende honden tot piepende deuren. Iemand anders zorgt voor de juiste locatie. Sommige scènes worden in een studio gefilmd. Daar wordt bijvoorbeeld een kamer nagebouwd. Andere scènes worden gefilmd in de openlucht. Nog iemand anders zorgt voor de rekvisieten. Dat zijn alle spullen die mee in beeld moeten. Meubelen, auto's, tassen, eten en drinken. Alles wat de scène er zo levensecht mogelijk doet uitzien. Soms moeten ze spullen zoeken uit een andere tijd.

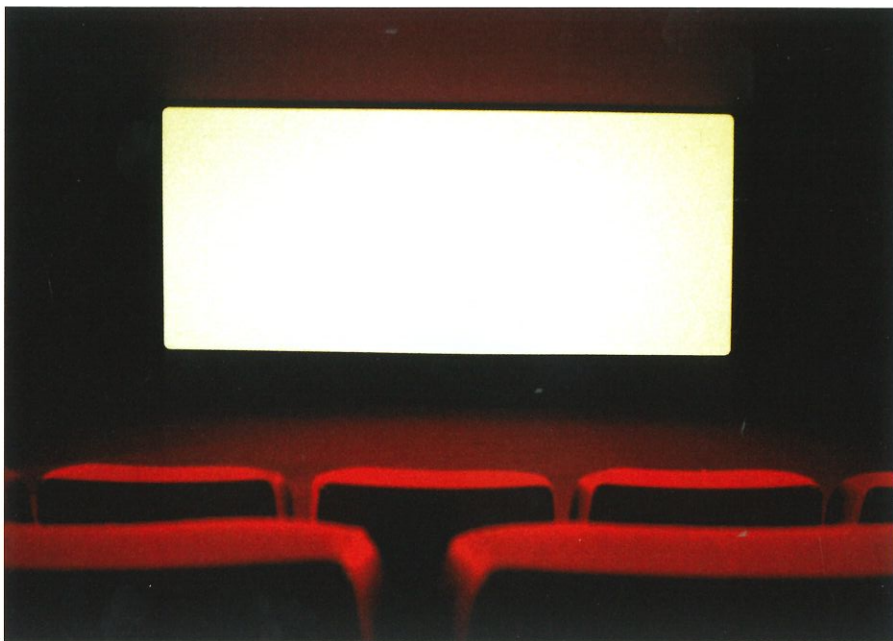
Er is ook iemand die de kleding van de acteurs regelt. Hij of zij houdt in de gaten wat ze tijdens welke scène dragen. De kleding moet ook passen bij de rol. Verder is er iemand die de make-up verzorgt. Met die felle lampen moet iedereen make-up op. De filmcrew is wekenlang samen bezig. Soms zijn het lange dagen, omdat er altijd wel iets fout loopt. Het weer valt tegen. Of een locatie blijkt toch niet geschikt, omdat er te veel lawaai is van een school in de buurt. Of de hoofdrolspeler wordt ziek, enzovoort. Iedereen doet dan zijn best om zo goed mogelijk andere oplossingen te vinden.

Het filmen mag ook niet te lang uitlopen. Heel wat acteurs hebben dan alweer afspraken met andere filmmakers of theaters. Het is dus vaak een zenuwtoestand om alles op tijd klaar te krijgen. Maar als het gelukt is, is iedereen heel gelukkig! Daarna moeten alle beelden die gefilmd zijn, worden bekeken en achter elkaar geplakt. Dat heet de beeldmontage. Heel wat beelden worden achteraf weggelaten. Omdat ze toch niet zo goed zijn. Of omdat de film anders te lang wordt. Ook het geluid wordt

gemonteerd. Soms klinkt een zin toch niet zoals het zou moeten, omdat er per ongeluk net een vliegtuig overvloog. Dan moet de acteur dat zinnetje nog even achteraf opnieuw komen inspreken.

Als de film helemaal klaar is, wordt er een affiche gemaakt om reclame voor de film te maken. Vaak is dat een beeld uit de film. De hoofdrolspelers staan erop. De allereerste voorstelling van een film is de première. Dat is een feestelijke voorstelling.

Alle acteurs en medewerkers zijn erop uitgenodigd.

Ook de mensen van de pers.

Heel wat acteurs dragen dan opvallende en speciale kleren. Iedereen is gelukkig, omdat het filmproject goed is afgelopen.

Er is een receptie voor iedereen. Nu kan het publiek naar de film gaan kijken. Er verschijnen filmrecensies in kranten en tijdschriften. Mensen die er verstand van hebben, bespreken de film. Maar wie gaat kijken, beslist altijd zelf wat hij van de film vindt.